

Nr 226.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående ändring av § 4 mom. 1 i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning; given Stockholms slott den 25 april 1916.

Under återopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att för sin del besluta, att § 4 mom. 1 i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

Mom. 1. En var, som ej hos annan mantalsskrives, skall årligen vid mantalsskrivningen avlämna uppgift enligt bifogade formulär nr 1, upptagande:

1:o) fullständiga för- och tillnamn — för gift kvinna, franskild hustru eller änka utom mannens tillnamn jämväl det tillnamn hon burit såsom ogift —, födelseår, födelsedag och födelseort samt yrke eller tjänst och hemvist för honom själv och dem, som till hans hushåll höra eller till följd av avtal om biträde vid jordbruks- eller annan rörelse eller av annan anledning skola hos honom mantalsskrivas, därvid iakttages, att särskilt för varje fastighet uppgives därvarande personal; börande tillika, därest någon i uppgiften upptagen person varit vid senaste mantalsskrivning boende på annat ställe inom distriktet eller mantalsskriven inom annat distrikt, i uppgiften göras anmärkning här- om med utsättande av stället eller distriktet, där han förut bodde;

2:o) — — — — —

5:o) fartyg, som av honom äges eller för vilket han är huvud- redare, dess dräktighet och byggnadsmaterial samt därå anbringad

maskins art och drivkraft ävensom befälhavarens namn och mantals-skrivningsort;

6:o) — — — inom distriktet mantalsskrivas.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Vennersten.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25
april 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BRÖSTRÖM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Vennersten anförde:

I skrivelse den 31 mars 1915 har pensionsstyrelsen gjort framställning om ändring i vissa avseenden av mantalsskrivningsförfattningarna m. m. Såsom Eders Kungl. Maj:t tacktes erinra sig, har denna framställning redan två gånger varit föremål för Eders Kungl. Maj:ts prövning, nämligen dels den 8 oktober 1915, då särskilda författningar utfärdades om ändrade lydelse av § 8 mom. 1 i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning, § 3 mom. 2:o i förordningen den 28 maj 1897 angående mantalsskrivning i Stockholm och § 4 mom. 2 i förordningen den 17 november 1905 angående mantalsskrivning i Göteborg, dels ock den 23 oktober 1915, då kungörelse utfärdades angående ändrad lydelse av

tredje stycket i de till förordningen angående kyrkoböckers förändring den 23 december 1910 hörande regler till församlingsbokens kol. 1. Härigenom har pensionsstyrelsens ifrågavarande framställning emellertid ej vunnit slutlig behandling. En förutsättning härför torde nämligen vara, att riksdagens samtycke i visst avseende inhämtats, och det är för detta ändamål jag nu går att inför Eders Kungl. Maj:t ånyo anmäla ifrågavarande ärende.

I sin nämnda skrivelse uppvisar pensionsstyrelsen, hurusom mantalslängderna utgöra den yttersta grunden för styrelsens register över personer i avgiftspliktig ålder och alltså även för bokföringen av de av dem erlagda avgifter till pensionsförsäkringen. Då antalet registrerade personer blir omkring 3 miljoner, och då dessa personer år efter år skola påföras avgifter, är det därför, såsom styrelsen framhåller, av högsta vikt, att det material, som styrelsen har att tillgå för förändring av nämnda register, utmärkes av den största tillförlitlighet och lämnar alla uppgifter, som erfordras för identifiering av de försäkrade.

De ofta förekommande namnändringarna ävensom flyttningarna från en kommun till annan komme — anför styrelsen i sin skrivelse i fråga — att föranleda de största svårigheterna för identifieringen.

Vad namnändringarna anginge vore helt naturligt flertalet av dessa att hänföra till kvinnor, som i samband med giftermål ändrade namn.

För att underlätta identifieringen i detta avseende vore det lämpligt, att i § 8 mom. 1 av mantalsskrivningsförordningen infördes föreskrift, att för gift kvinna, fränskild hustru eller änka skulle utsättas förutom tillnamnet såsom gift jämväl det tillnamn, hon burit såsom ogift, vilken uppgift i regeln syntes kunna erhållas vid mantalsskrivningsförrättningen direkt ur församlingsboken.

Samtidigt med ändringen i § 8 mantalsskrivningsförordningen — fortsätter styrelsen efter att i detta sammanhang hava ifrågasatt viss ändring beträffande förändring av församlingsboken — syntes lämpligen även i § 4 av nämnda förordning, som angåve innehållet i uppgiften till mantalsskrivning, ävensom i formuläret för nämnda uppgift böra införas anvisning om avlämnande av nu ifrågavarande uppgift rörande gift kvinna, änka eller fränskild hustru.

Beträffande den senare av förutnämnda omständigheter, som föranledde svårigheter för identifieringen av de försäkrade, nämligen flyttningarna från en kommun till annan, framhåller pensionsstyrelsen härefter, att redan nu gällande bestämmelser syntes lämna möjlighet till erhållande ur mantalslängden av uppgift angående föregående mantalsskrivningsort, eventuellt kyrkoskrivningsort.

Uppgift angående närmast föregående mantalsskrivningsort skulle sålunda lämnas enligt det genom förordningen den 14 maj 1910 fastställda formuläret för uppgift till mantalsskrivning. Vidare skulle enligt § 6 av mantalsskrivningsförordningen mantalslängden uppgöras enligt förordningen bifogat formulär nr 2. I anvisningarna rörande ifyllandet av detta formulär finnes genom exempel angivet, att i anteckningskolumnen uppgift borde lämnas för de nyinflyttade angående den ort, från vilken inflyttningen skett. Då det emellertid syntes vara ovisst, i vad mån de i formulären genom ifyllning lämnade anvisningar ansåges bindande eller efterföljdes, syntes vara lämpligt, att i § 8 mantalsskrivningsförordningen infördes föreskrift därom, att i längden skulle vid nyinflyttning antecknas närmast föregående mantalsskrivningsort eller, där denna icke vore med visshet känd, den församling, från vilken inflyttning skett. Sistnämnda uppgift erhöles ur inflyttnings- eller församlingsboken. Härjämte syntes i § 4 böra uttryckligen stadgas, att för nyinflyttad uppgift skulle lämnas jämväl om föregående mantalsskrivningsort.

Även under förutsättning, att ovan angivna uppgifter erhöles, syntes det i många fall fortfarande komma att möta svårighet att identifiera de i registret upptagna personerna. Särskilt gällde detta i fråga om personer med mera allmänt gängse tillnamn, framförallt då dylika personer på grund av giftermål eller av annan anledning ändrade namn eller inflyttade från mera folkrika orter. Denna identifierings-svårighet måste, såsom förut framhållits, bland annat menligt inverka på avgifternas bokföring och därmed också på pensionernas riktiga beräkning, förutom att den komme att i hög grad tynga pensionsstyrelsens arbete.

Bland de olika åtgärder, som föreslagits för erhållande av mera säkert verkande identifieringsmetoder, syntes säkerligen den på en gång enklaste och mest effektiva åtgärden vara, att för en var av dem, som skulle intagas i registret, erhöles uppgift om *födelseorten*, vilken uppgift i så fall även lämpligen borde införas i mantalslängden. Införandet av en dylik ytterligare identifieringsuppgift hade visat sig dess mer påkallat, som det redan ur det uppgiftsmaterial, som hittills varit styrelsen tillgängligt, framgått, att de nu erhållna identifieringsuppgifterna, särskilt uppgifterna om födelseår och framför allt om födelsedag, i många fall varit bristfälliga eller oriktiga. Detta gällde givetvis i särskilt framträdande grad för de ej sällan förekommande fall, då den mantalsskrivna ej vore kyrkoskriven inom mantalsskrivningsorten. Även arbetet med införskaffande av tillförlitliga uppgifter om födelsedag och födelseår m. m.

skulle naturligtvis i dylika fall väsentligt underlättas, om uppgift funnes om vederbörandes födelseort.

Uppgift om födelseorten funnes i församlingsboken, och skulle sålunda i regel utan större besvär kunna erhållas vid mantalsskrivningsförrättningen. Lämpligen borde även i § 4 av mantalsskrivningsförordningen införas föreskrift om uppgiftens avlämnande samt å formuläret för mantalsuppgifterna beredas plats för densamma. I såväl formuläret för mantalslängden som för mantalsuppgifterna syntes böra införas en särskild kolumn för ifrågavarande uppgift. Alternativt kunde naturligtvis även uppgiften införas, utan ändring av nuvarande formulär för mantalslängd, i kolumnen för »personers namn, titel eller dylikt».

I samband med införandet av de sålunda föreslagna ändringarna i mantalsskrivningsförordningen borde därav påkallade ändringar i förordningarna om mantalsskrivning i Stockholm och Göteborg även vidtagas.

På grund av vad pensionsstyrelsen sålunda anfört hemställer styrelsen, att genom tillägg till § 4 i förordningen angående mantalsskrivning den 6 augusti 1894 föreskrift måtte meddelas därom, att den i nämnda paragraf omförmälda uppgift jämväl skall upptaga

1) för gift kvinna, fränskild hustru eller änka, förutom mannens tillnamn, det tillnamn, hon burit såsom ogift,

2) födelseort, samt

3) därest någon i uppgiften upptagen person varit vid senaste mantalsskrivning mantalsskriven i annat distrikt, uppgift om detta distrikt.

Vidare hemställer styrelsen, att i § 8 mom. 1 av nämnda förordning, i förordningen den 28 maj 1897 angående mantalsskrivning i Stockholm, i förordningen den 17 november 1905 angående mantalsskrivning i Göteborg samt i förordningen angående kyrkoböckers förande den 23 december 1910 måtte meddelas bestämmelser i enlighet med vad ovan antytts, samt slutligen att de vid mantalsskrivningsförordningen fogade formulären måtte underkastas den omarbetning, som av författningsändringarna påkallades.

Såsom jag nyss nämnde har pensionsstyrelsens ifrågavarande framställning redan föranlett särskilda beslut av Eders Kungl. Maj:t, nämligen den 8 oktober 1915, då Eders Kungl. Maj:t förordnat, att i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning samt i förordningarna den 28 maj 1897 och den 17 november 1905 angående mantalsskrivning i Stockholm och i Göteborg bestämmelser skulle införas därom, att i mantalslängder och mantalsböcker skulle antecknas för gift kvinna, frän-

skild hustru eller änka, förutom mannens tillnamn, det tillnamn hon burit såsom ogift, samt för den, som vid senaste mantalsskrivning icke varit mantalsskriven inom distriktet, närmast föregående mantalsskrivningsort eller, där denna icke vore med visshet känd, den församling, där personen senast varit kyrkobokförd, samt den 23 oktober 1915, då för ifrågavarande ändamål erforderlig ändring beträffande kyrkobokföringen vidtagits. Beslut över framställningen har däremot ej ännu meddelats i vad densamma avser dels ändring av § 4 i mantalsskrivningsförrordningen dels ändring av § 8 i samma förrordning därhän, att anteckning skulle ske i mantalslängden om vissa mantalsskrivnas födelseort, dels ock fastställande av nya formulär till mantalsskrivningsförrordningen. Beträffande ändringen av § 4 torde riksdagens samtycke böra inhämtas. I de övriga avseendena torde däremot riksdagens direkta medverkan ej påkallas, men torde det slutliga avgörandet därutinnan lämpligen böra anstå, tills frågan om ändring av § 4 avgjorts.

Över pensionsstyrelsens ifrågavarande framställning i ännu oavgjorda delar har utlåtande avgivits den 28de april 1915 av kammarrätten, varjämte Sveriges häradsskrivareförening genom sin styrelse i särskilda skrifter yttrat sig i ämnet. Härvid har pensionsstyrelsens framställning om ändring av § 4 i mantalsskrivningsförrordningen lämnats utan erinran. De invändningar som gjorts hava rört andra delar av framställningen och torde vid en blivande prövning därutinnan vederbörligen beaktas. Den invändning, som därvid torde bereda de största svårigheterna för ifrågavarande angelägenhets slutliga ordnande, är en av häradsskrivareföreningens styrelse gjord gensaga emot förslaget om antecknande i mantalslängden av födelseort m. m. Föreningsstyrelsen har nämligen gjort gällande, att sådan anordning borde vidtagas, att arbetet för pensionsstyrelsens tillhandagående med uppgifter om de pensionsförsäkrades födelseorter m. m. lägges, ej å häradsskrivarna utan å prästerskapet. Vilken ståndpunkt man än vill intaga i detta avseende, torde emellertid frågan om ändring av § 4 i mantalsskrivningsförrordningen, d. v. s. om utsträckning av de enskildas skyldighet att lämna uppgifter till mantalskrivningen, ej därav påverkas. Antingen det blir den ena eller andra gruppen av statstjänare, som i sista hand skall tillhandahålla pensionsstyrelsens uppgifterna, torde behovet av primäruppgifter från de enskilda vara i det stora hela lika.

Med den ifrågasatta ändringen av § 4 i mantalsskrivningsförrordningen avses, såsom av det ovan sagda framgår, att de övriga mantalskrivningsuppgifterna skola upptaga, utöver vad enligt nu gällande föreskrifter stadgats, jämväl *dels* för gift kvinna, franskild hustru eller änka,

förutom mannens tillnamn, det tillnamn, hon burit såsom ogift, *dels* födelseort, *dels ock*, därest någon i uppgiften upptagen person varit vid senaste mantalsskrivning mantalsskriven i annat distrikt, uppgift om detta distrikt. Värde för den allmänna pensionsförsäkringens handhavande av dessa av de försäkrade själva eller dem närstående personer lämnade uppgifter ligger i öppen dag. Å andra sidan torde mantalsuppgifternas utfyllande med de ifrågasatta nya upplysningarna ej kunna anses komma att nämnvärt betunga de uppgiftsskyldiga. Vid sådant förhållande finner jag intet vara att erinra emot pensionsstyrelsens förslag i förevarande avseende, varför jag tillstyrker, att Eders Kungl. Maj:t förelägger riksdagen förslag om den härför erforderliga författningsändringen. Härvid torde tillika lämpligen böra föreskrivas, att namnuppgiften skall vara fullständig.

I sammanhang med den ändring av § 4 i mantalsskrivningsförordningen, som sålunda må komma att vidtagas, torde även en mindre ändring av paragrafens mom. 1 5:o) böra göras. Där stadgas, att, beträffande fartyg, vid mantalsskrivningen uppgift skall lämnas, bland annat, angående därå anbringad ångmaskins drivkraft. Som det numera blir allt vanligare, att fartyg framdrives med motorer av ett eller annat slag — något som vid tiden för mantalsskrivningsförordningens tillkomst ej alls torde hava förekommit — synes uppgiftsskyldigheten i förevarande avseende böra hänföra sig till å fartyget anbringad maskins art och drivkraft.

Jag får alltså hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för sin del besluta, att § 4 mom. 1 av förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

Mom. 1. En var, som ej hos annan mantalsskrives, skall årligen vid mantalsskrivningen avlämna uppgift enligt bifogade formulär nr 1, upptagande:

1:o) fullständiga för- och tillnamn — för gift kvinna, fränskild hustru eller änka utom mannens tillnamn jämväl det tillnamn hon burit såsom ogift —, födelseår, födelsedag och födelseort samt yrke eller tjänst och hemvist för honom själv och dem, som till hans hushåll höra eller till följd av avtal om biträde vid jordbruks- eller annan rörelse eller av annan anledning skola hos honom mantalsskrivas, därvid iakttages, att särskilt för varje fastighet uppgives därvarande personal; börande tillika, därest någon i uppgiften upptagen person varit vid senaste mantals-

skrivning boende på annat ställe inom distriktet eller mantalsskriven inom annat distrikt, i uppgiften göras anmärkning härom med utsättande av stället eller distriktet, där han förut bodde;

2:o) — — — — —

5:o) fartyg, som av honom äges eller för vilket han är huvudredare, dess dräktighet och byggnadsmaterial samt därå anbringad maskins art och drivkraft ävensom befälhavarens namn och mantalsskrivningsort;

6:o) — — — — — inom distriktet mantalsskrivas.

Häruti instämde statsrådets övriga ledamöter.

Vad statsrådet sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle proposition i ämnet av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Georg Sjöcrona.
